



Meting impact coronavirus op ondernemers in Hoeksche Waard

Een eerste inzicht in de gevolgen van het coronacrisis voor ondernemers

HETPON

Meting impact coronavirus op ondernemers in Hoeksche Waard

Een eerste inzicht in de gevolgen van het
coronacrisis voor ondernemers

B. van Dalen MSc
L. Verhoeven MSc

Colofon

Het PON heeft dit onderzoek verricht in opdracht van



Auteur(s)

Britte van Dalen MSc

Loet Verhoeven MSc

PON publicatienummer

20-39

Datum

mei 2020



© 2020 Het PON

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het PON. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van het PON. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan het PON geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Onderzoeksmethodiek	5
1.3 Achtergrond van de respondenten	6
1.4 Leeswijzer	7
2 Resultaten	8
2.1 Impact van de coronacrisis	8
2.2 Financiële schade	10
2.3 Getroffen maatregelen door ondernemers	12
2.4 Behoeften ondernemers	18
2.5 Steunmaatregelen	19
2.6 Dienstverlening gemeente in tijden van corona	20
2.7 Zorgen en verwachtingen rondom coronacrisis	21
2.8 Overige opmerkingen aan de gemeente	22
2.9 Tot slot	23

Samenvatting

Gevolgen van het coronavirus voor ondernemers

Het coronavirus houdt de samenleving al enkele maanden bezig. Dat de gevolgen van de coronacrisis groot zijn weten we, dit geldt ook zeker voor ondernemers. Gemeente Hoeksche Waard vindt het belangrijk om de vinger aan de pols te houden bij haar ondernemers en inzicht te krijgen in de impact die de coronacrisis op hen heeft. Het PON op verzoek van de gemeente een peiling uitgezet onder ondernemers in Hoeksche Waard om de gevolgen van de coronacrisis voor ondernemers in beeld te brengen. De resultaten van deze peiling geven inzicht in de impact op ondernemers, de maatregelen die zij hebben genomen en in hun behoeften en verwachtingen voor de toekomst. Het biedt gemeente Hoeksche Waard inzicht in de ervaring van de huidige informatievoorziening en maatregelen en inzicht in behoeften van ondernemers.

Respons

Ondernemers konden een online vragenlijst invullen via een openbare link die gedeeld is via diverse kanalen. De peiling stond online van maandag 4 mei tot en met donderdag 14 mei. 436 ondernemers vulden de vragenlijst in. De respondenten zijn werkzaam in diverse sectoren. 42% van de respondenten is zzp'er. Bij 41% van de respondenten zijn 2 t/m 9 personen in de onderneming werkzaam, bij 13% 10 t/m 49 personen en bij 4% 50 personen of meer.

Resultaten

Impact van de coronacrisis

Zo'n twee derde van de respondenten (64%) geeft aan dat de impact van het coronavirus op hun onderneming (zeer) groot is. Voor 14% van de ondernemers heeft het coronavirus niet of nauwelijks impact.

Voor ondernemers die aangaven dat de impact matig tot zeer groot is, bestaat de impact met name uit het wegvallen van de vraag, afzet, markt en/of opdrachten (68%) en derving van omzet (62%). Voor ongeveer een derde bestaat de impact uit een tekort aan financiële middelen (36%), verplichte sluiting (33%) en het verlies van bestaande klanten (29%). Voor zzp'ers bestaat de impact het vaker uit wegvallen van vraag, afzet, markt en/of opdrachten (77%).

Financiële schade

Respondenten zijn gevraagd naar een schatting van de financiële schade voor hun onderneming tot 1 juni 2020. 12% van de respondenten schat in dat hun onderneming geen financiële schade heeft. Zo'n een derde (34%) schat de financiële schade in op een bedrag tot €10.000. Een even grote groep ondernemers schat de financiële schade in op €25.000 tot € 50.000. 20% schat de financiële schade hoger in.

We vroegen ondernemers ook wanneer zij in de financiële problemen denken te komen. 10% van de respondenten zit nu al in de problemen en eveneens 10% verwacht dat dit binnen 4 weken het geval zal zijn. Ongeveer 1 op de 5 respondenten (21%) verwacht niet in de financiële problemen te komen en 31% weet het op dit moment (nog) niet.

Getroffen maatregelen door ondernemers

Iets minder dan de helft van de respondenten (46%) heeft landelijke steunmaatregelen aangevraagd. Een kleiner deel heeft lokale steunmaatregelen aangevraagd (9%). Daarnaast hebben veel respondenten hygiënemaatregelen getroffen (33%), betalingen, investeringen en/of marketing uitgesteld (31%) en een coronaprotocol opgesteld en gecommuniceerd (28%). Een kwart (24%) van de respondenten heeft het bedrijf moeten sluiten als gevolg van maatregelen van de overheid. 15% geeft aan geen maatregelen te hebben genomen in het kader van de coronacrisis.

Landelijke steunmaatregelen

Van ondernemers die landelijke steunmaatregelen hebben aangevraagd, heeft de meerderheid (62%) de compensatieregeling getroffen sectoren (TOGS) aangevraagd. Daarnaast heeft ongeveer de helft een tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO, 52%) en/of de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW, 48%) aangevraagd.

Het verwerken van de aanvragen van een tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) wordt uitgevoerd door het Regionaal Bureau Zelfstandigen. De meerderheid van de respondenten die deze regeling heeft aangevraagd beoordeelt dienstverlening als matig tot slecht (61%). Slechts 16% is tevreden en beoordeelt dit als (heel) goed. Uit de toelichtingen blijkt dat dit oordeel met name is gebaseerd op de ervaring met de dienstverlening. De meeste ondernemers hebben nog geen enkele reactie ontvangen. Geen ontvangstbevestiging, reactie of toekenning.

Lokale steunmaatregelen

Ondernemers die lokale steunmaatregelen hebben aangevraagd, vroegen in meer dan de helft (56%) van de gevallen uitstel van betalingen van de gemeentelijke belastingen aan. 39% gaf daarnaast aan dat zij een andere steunmaatregel aanvroegen dan de genoemde maatregelen. Hier werd ook de TOGO genoemd, in de veronderstelling dat dit een lokale steunmaatregel is.

Te nemen maatregelen wanneer de situatie langer duurt

We vroegen ondernemers welke maatregelen zij nog denken te gaan nemen wanneer deze situatie langer gaat duren. Het grootste deel (41%) weet dit (nog) niet. 18% geeft aan financiële steun aan te gaan vragen en 11% gaat werktijdverkorting voor hun personeel aanvragen. 17% geeft aan geen extra maatregelen te gaan nemen.

12% geeft hier 'anders' aan. Van deze groep ondernemers geven enkele ondernemers aan dat zij zullen moeten reorganiseren en personeel moeten ontslaan. Andere ondernemers geven aan op zoek te gaan naar alternatieven, zoals aanpassen van het aanbod of de openingstijden.

Alternatieve bedrijfsactiviteiten

De helft van de respondenten geeft aan de bedrijfsactiviteiten van zijn/haar onderneming niet te wijzigen als gevolg van de effecten van het coronavirus. 20% heeft dit reeds wel gedaan en 29% overweegt dit maar heeft het nog niet gedaan.

Ondernemers die hun bedrijfsactiviteiten gewijzigd hebben of van plan zijn om dit te gaan doen lichten hun ideeën toe. Diverse ondernemers bieden bestaande diensten nu online aan, zoals coaching, training en virtuele bijeenkomsten/events. Ondernemers met een vaste werkplek hebben deze aangepast zodat men 1,5 meter afstand van elkaar kan houden. Andere ondernemers proberen 'om te denken' en wijzigen of verbreden aanbod en zoeken een nieuwe afzetmarkt.

Behoeften ondernemers

De grootste groep ondernemers (37%) geeft aan in het kader van de coronacrisis op dit moment niets nodig te hebben. Van de ondernemers die wel iets nodig hebben, heeft veruit de grootste groep (33%) behoefte aan kwijtschelding of vermindering van belastingen. Zo'n een op de tien respondenten heeft behoefte aan een overbruggingsfinanciering (12%), advies om de onderneming in te richten voor een 1,5 meter samenleving (12%) en structureel kapitaal (10%).

14% heeft behoefte aan iets anders. Hiervan geven een aantal ondernemers aan dat zij het moeilijk vinden om in te schatten wat ze nodig hebben. Andere ondernemers hebben juist behoefte aan duidelijkheid aan informatie specifiek voor hun onderneming of verruiming van maatregelen.

Bekendheid met steunmaatregelen

De ruime meerderheid van de respondenten (83%) is bekend met de huidige steunmaatregelen. Zo'n twee derde (68%) weet goed welke steunmaatregelen wel of niet voor hen gelden. 76% van de respondenten weet hoe zij de steunmaatregelen moeten aanvragen.

Dienstverlening gemeente in tijden van corona

Twee derde van de respondenten is van mening dat de informatie op de gemeentelijke website duidelijk is. Voor 9% is dit onduidelijk. Daarnaast geeft 20% aan dat de informatie op de gemeentelijke website onvolledig is.

Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan goed bij de gemeente terecht te kunnen met vragen (46%) en vindt de gemeente voldoende bereikbaar is (49%). Voor 11% is dit niet het geval. Een groot aandeel van de respondenten antwoordt op de stellingen over de dienstverlening van de gemeente in tijde van het coronavirus neutraal. Dit duidt er op dat zij het lastig vinden om deze aspecten te beoordelen.

Zorgen en verwachtingen rondom coronacrisis

De respondenten zijn verdeeld over de mate waarin zij zich zorgen maken over de gevolgen van het coronavirus voor hun onderneming. 50% maakt zich (heel) veel zorgen over de gevolgen van het coronavirus. 38% maakt zich op dit moment geen zorgen.

Eén derde van de respondenten (32%) verwacht dat de coronacrisis een sterke impact zal hebben op hun bedrijf, maar niet zal leiden tot een faillissement. Een kwart verwacht dat de coronacrisis het voortbestaan van hun bedrijf zal bedreigen en voor 18% zal de impact matig zijn. Voor 3% biedt de coronacrisis juist kansen.

Tot slot

Gemeente Hoeksche Waard wil met deze meting een eerste inzicht krijgen in de impact die de coronacrisis op ondernemers heeft. Wat de uiteindelijke gevolgen van de coronacrisis voor ondernemers in Hoeksche Waard zijn, is een lastige vraag. De toekomst is onzeker en de situatie kan op ieder moment weer veranderen. De resultaten van deze peiling bieden dan ook een eerste inzicht in de huidige stand van zaken en kan dan ook gezien worden als een 0-meting. Om zicht te krijgen in de situatie op langere termijn, adviseren we om een dergelijke meting onder ondernemers in de toekomst te herhalen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het coronavirus houdt de samenleving al enkele maanden bezig. Dat de gevolgen van de coronacrisis groot zijn dat weten we, dit geldt ook zeker voor ondernemers. Wat de gevolgen zijn van de coronacrisis voor de ondernemers in Hoeksche Waard is een lastige vraag, want de crisis is nog niet ten einde en veel is nog onduidelijk. Wel weten we dat maatregelen die de Rijksoverheid, om de verspreiding van het virus in te dammen, diep ingrijpen op het ondernemerschap in Nederland en dus ook in de Hoeksche Waard. Zo kunnen ondernemers onder andere te maken krijgen met verplichte sluiting, het wegvallen van opdrachten en derving van omzet.

Gemeente Hoeksche Waard vindt het belangrijk om de vinger aan de pols te houden bij haar ondernemers en inzicht te krijgen in de impact die de coronacrisis heeft. De gemeente heeft het PON gevraagd een peiling uit te zetten onder haar ondernemers om de gevolgen van de coronacrisis voor ondernemers in haar gemeente in beeld te brengen.

Dit onderzoek geeft een eerste inzicht in de situatie van een diverse groep ondernemers in Hoeksche Waard. De resultaten geven inzicht in de problemen die ondernemers op dit moment ondervinden of verwachten in de toekomst en de financiële schade die zij (denken te gaan) lijden. Ook wordt duidelijk welke maatregelen ondernemers getroffen hebben en nog denken te gaan treffen en worden de behoeften van ondernemers op dit moment in beeld gebracht. Tot slot maken ondernemers kenbaar hoeveel zorgen zij zich maken over de huidige situatie en welke gevolgen zij verwachten voor hun onderneming.

1.2 Onderzoeksmethodiek

Het PON heeft in samenwerking met gemeente Hoeksche Waard een online vragenlijst uitgezet onder alle ondernemers in de gemeente. Er is gekozen om te werken met een open link die gedeeld is met ondernemers. Gemeente Hoeksche Waard heeft het onderzoek kenbaar gemaakt via een persbericht, een pagina op de gemeentelijke website en via sociale media. We hebben voor deze wervingsmethode gekozen om op een snelle manier een grote groep ondernemers te bereiken. De coronacrisis is immers zeer veranderlijk en vanuit de gemeente is op korte termijn behoefte aan meer inzicht in de impact die de crisis heeft op haar ondernemers. Met behulp van actuele informatie kan de gemeente haar ondernemers het beste ondersteunen. Het onderzoek stond uit van maandag 4 tot en met donderdag 14 mei.

Van de in totaal circa 7.215 ondernemers die gevestigd zijn in gemeente Hoeksche Waard, namen 436 ondernemers (6%) deel aan het onderzoek. Met een respons van 436 kunnen we betrouwbare uitspraken doen over ondernemers in gemeente Hoeksche Waard. Omdat we echter met een open link werken, kunnen we niet garanderen dat de ondernemers die deel hebben genomen aan het onderzoek een representatief beeld geven van alle ondernemers in gemeente Hoeksche Waard. Omdat het doel van deze enquête is om een eerste inzicht te

verkrijgen in hoe ondernemers in Hoeksche Waard de coronacrisis ervaren en welke impact dit heeft op hun onderneming, kiezen we ervoor om de resultaten niet te wegen¹. We presenteren de resultaten zoals die door ondernemers zijn ingevuld.

1.3 Achtergrond van de respondenten

Tabel 1 Respondenten naar aantal werkzame personen per onderneming

	n	%
Werkzame personen: 1 (zzp'er)	184	42
Werkzame personen: 2 t/m 9	177	41
Werkzame personen: 10 t/m 49	58	13
Werkzame personen: 50 of meer	17	4
Totaal	436	100

42% van de respondenten is zelfstandig ondernemer zonder personeel. Bij 41% van de respondenten zijn 2 t/m 9 personen in de onderneming werkzaam. Bij 13% zijn 10 t/m 49 personen werkzaam en bij 4% 50 personen of meer.

Tabel 2 Onder welke sector valt de hoofdactiviteit van uw onderneming?

	n	%
Groot- en detailhandel	64	15
Logies-, maaltijd- en drankverstrekking (o.a. Horeca)	56	13
Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	51	12
Cultuur, sport en recreatie	38	9
Landbouw, bosbouw en visserij	33	8
Bouwnijverheid	22	5
Gezondheids- en welzijnszorg	20	5
Vervoer en opslag	11	3
Informatie en communicatie	15	3
Industrie	10	2
Financiële instellingen	5	1
Verhuur en handel in onroerend goed	6	1
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	5	1
Onderwijs	4	1
Winning van delfstoffen	0	0
Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	0	0
Andere sector	96	22
Totaal	436	100

Ondernemers uit verschillende sectoren hebben deelgenomen aan de enquête. De grootste groep, 22% van de respondenten, geeft aan in een andere sector werkzaam te zijn dan de genoemde categorieën.

¹ Weging is een rekenkundige manier om uit een niet representatieve respons een algemeen gemiddelde te berekenen die voor de populatie geldt.

Deze groep is zeer divers en bestaat o.a. uit kappers, rijsscholen, fotografen, kinderopvang, schoonheidsspecialisten, loodgieters, taxi, bedrijven in events en verhuur, coaching, machinebouw, toerisme et cetera. Daarna volgen ondernemers in de groot- en detailhandel (15%), logies-, maaltijd- en drankverstrekking (o.a. Horeca) (13%) en advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening (12%) als de grootste sectoren waarin respondenten werkzaam zijn.

1.4 Leeswijzer

In deze rapportage zijn de resultaten weergegeven van de meting die het PON heeft uitgevoerd voor gemeente Hoeksche Waard over de gevolgen van het coronavirus voor ondernemers. In hoofdstuk 2 presenteren we de resultaten in tabelvorm met een korte beschrijving.

De resultaten tonen we voor alle ondernemers die de enquête hebben ingevuld. Daarnaast maken we voor iedere vraag een uitsplitsing van de resultaten naar ondernemingen op basis van het aantal werkzame personen (tabel 1). Het aantal respondenten per categorie is te klein om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen daarom als *indicatief* te worden geïnterpreteerd. Ook bij het interpreteren van de percentages dient u rekening te houden met kleinere aantallen. Dit geldt met name voor de resultaten van de ondernemingen met 50 of meer werkzame personen.

Opmerking bij de tabellen:

- De 'n' staat voor het aantal respondenten dat de vraag heeft ingevuld.
- Door afrondingsverschillen komt het totaal in een tabel niet altijd exact op 100% uit maar soms op 99% en soms op 101%.

2 Resultaten

2.1 Impact van de coronacrisis

Tabel 3 Vraag 3: Hoe groot is de impact van het coronavirus op uw onderneming tot nu toe? (%)*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	436	184	177	58	17
Zeer groot	39	39	42	36	24
Groot	25	27	24	26	18
Matig	20	16	23	17	47
Niet of nauwelijks	14	16	11	19	12
Ik weet het (nog) niet	2	2	1	2	0

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Zo'n twee derde van de respondenten (64%) geeft aan dat de impact van het coronavirus op hun onderneming (zeer) groot is. 14% geeft aan dat het coronavirus geen of nauwelijks impact heeft op hun onderneming. Voor bedrijven met 50 of meer werkzame pers. lijkt de impact iets minder groot te zijn. Ongeveer twee derde van de respondenten met een onderneming t/m 49 werkzame personen geeft aan dat de impact van het coronavirus voor hen (zeer) groot is. Bij ondernemingen met 50 of meer werkzame personen geldt dit voor 42%.

Tabel 4 Vraag 4: De impact op mijn onderneming bestaat uit:* (%)
(meerdere antwoorden mogelijk)**

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	367	150	156	46	15
Wegvallen vraag / afzet / markt / opdrachten	68	77	68	52	33
Derving van omzet	62	57	67	67	40
Tekort aan financiële middelen	36	33	40	33	27
Verplichte sluiting door maatregelen overheid	33	33	31	43	13
Verlies van bestaande klanten	29	23	35	35	13
Lagere/ vertraagde aanmelding van klanten	24	25	20	30	27
Vertraging bestaande orders	15	16	12	24	7
Geannuleerde kritieke vergaderingen / evenementen en/of internationale reizen	15	15	14	20	7
Moeilijkheden om financiering te krijgen	10	11	12	9	0
Gebrek aan voorraad / leveranciers	6	4	6	9	20
Anders	6	3	6	11	13
Geen personeel voorhanden	2	1	1	7	7
HRM-problemen zoals veiligheid van medewerkers en ziek personeel	2	0	1	9	13
Geen	1	1	1	0	0

*Deze vraag is alleen gesteld aan ondernemers die aangeven dat de impact van het coronavirus op hun onderneming, matig tot zeer groot is.

**De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Wanneer we doorvragen naar wat precies de impact is voor de onderneming, dan zien we dat voor 68% de vraag, afzet, markt en/of opdrachten zijn weggevallen. Voor 62% van de respondenten bestaat de impact onder andere uit derving van de omzet. Daarnaast geven vrij veel respondenten aan dat de impact voor hen bestaat uit een tekort aan financiële middelen (36%), verplichte sluiting (33%) en het verlies van bestaande klanten (29%).

6% geeft aan 'anders' en lichten dit toe. Voor vier ondernemers uit de sector groot- en detailhandel, zorgt de coronacrisis juist voor een toename aan werk. Zij hebben het drukker dan normaal en zien een stijging in omzet. Enkele ondernemers gebruiken de mogelijkheid om toe lichten ook om de financiële impact op hun onderneming verder uit te leggen. Ze geven aan dat ze op dit moment geen inkomsten hebben omdat ze hun werk niet kunnen uitvoeren vanwege de maatregelen en niet in aanmerking komen voor een financiële regeling. Het gaat hier specifiek om drie bedrijven; een rijschool, touringcarbedrijf en een zzp-er in de cultuur, sport en recreatiesector. Ook geven een kapperszaak en een groot bedrijf in de industrie sector aan dat de organisatorische maatregelen extra kosten met zich meebrengen.

Drie ondernemers benoemen de impact van thuiswerken in combinatie met niet naar school gaande kinderen. Ten tijde van dit onderzoek konden kinderen niet naar de basisschool. Inmiddels zijn de maatregelen versoepeld en kunnen kinderen in het basis- en speciaal onderwijs (deels) weer naar school. Ook benoemt een enkele ondernemer het tekort aan vervoersmiddelen en chauffeurs voor uitzendkrachten, aangezien zij met kleinere aantallen in een auto of bus mogen.

Voor de ondernemingen van zzp'ers bestaat de impact van het coronavirus in 77% van de gevallen uit het wegvallen van vraag, afzet, markt en/of opdrachten. Bij ondernemingen met 50 of meer werkzame personen is dit bij slechts 33% het geval. Van derving van omzet is vaker sprake bij ondernemingen met tussen de 2 en 49 werkzame personen. Een gebrek aan voorraad en/of leveranciers lijkt vaker een probleem te zijn voor ondernemingen met 50 of meer werkzame personen.

2.2 Financiële schade

Tabel 5 Vraag 5: Hoe hoog schat u de totale financiële schade in tot 1 juni 2020 van uw onderneming als gevolg van de coronacrisis? (%)*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	427	181	175	55	16
Geen	12	31	9	15	25
Tot €5.000	18	27	9	5	6
€5.000 tot €10.000	16	14	11	4	0
€10.000 tot €25.000	16	7	20	11	6
€25.000 tot €50.000	14	1	21	16	0
€50.000 tot €75.000	5	2	10	2	13
€75.000 tot €100.000	4	1	6	9	0
€100.000 tot €250.000	6	5	7	15	19
€250.000 tot €500.000	2	0	1	7	13
€500.000 tot €1.000.000	2	0	1	9	0
Meer dan €1.000.000	1	0	0	2	13
Ik weet het (nog) niet	5	5	4	5	6

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

12% van de respondenten schat geen financiële schade in voor hun onderneming tot 1 juni 2020 als gevolg van de coronacrisis. Zo'n een derde (34%) schat de financiële schade in op een bedrag tot € 10.000. Een even grote groep ondernemers schat de financiële schade in op € 25.000 tot € 50.000. Daarnaast schat 15% hun financiële schade in tussen de €50.000 en €250.000 en 5% op 250.000 of meer.

Zzp'ers schatten relatief vaker in dat zij geen financiële schade zullen oplopen tot 1 juni (31%) of dat dit een bedrag is tot €10.000 (41%). Ondernemingen met tussen de 2 en 49 werkzame personen verwachten vaker financiële schade tussen de €10.000 en €100.000. Bij ondernemingen met 50 of meer werkzame personen verwacht men vaker bedragen van €100.000 of meer.

Tabel 6 Vraag 6: Wanneer komt u, op basis van uw huidige inschatting, in financiële problemen? (%)*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	403	184	169	49	16
Ik zit nu al in de financiële problemen	10	12	8	8	6
Binnen 2 weken	3	3	5	0	0
Over 2 tot 4 weken	7	7	8	6	0
Over 1 tot 2 maanden	11	7	13	18	0
Over 2 maanden of later	17	13	21	20	19
Niet	21	27	15	16	44
Ik weet het (nog) niet	31	31	30	31	31

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

10% van de respondenten geeft aan dat zij op dit moment al in de financiële problemen zitten. Daarnaast geeft ook 10% aan dat zij, op basis van hun huidige inschatting, binnen 4 weken in de financiële problemen komen. 21% geeft aan niet te verwachten in financiële problemen te komen. De grootste groep respondenten (31%) geeft aan op dit moment (nog) niet te weten of en wanneer zij in de financiële problemen zouden komen.

Alhoewel zzp'ers relatief vaker aangeven dat zij geen financiële problemen verwachten, geven zij wel iets vaker aan op dit moment al in de financiële problemen te zitten. Ondernemingen met 50 of meer werkzame personen geven juist vaker aan dat zij niet verwachten in de financiële problemen te komen.

2.3 Getroffen maatregelen door ondernemers

Tabel 7 Vraag 7: Welke maatregelen heeft u zelf de afgelopen periode genomen in het kader van de coronacrisis? (%) (meerdere antwoorden mogelijk)*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	415	177	167	55	16
Landelijke steunmaatregelen aangevraagd	46	32	60	53	38
Hygiënemaatregelen getroffen (zoals mondkapjes, extra handgel)	33	19	43	42	50
Betalingen / investeringen / marketing uitstellen	31	23	39	38	25
Coronaprotocol opgesteld en gecommuniceerd	28	16	29	56	69
Bedrijf gesloten als gevolg van maatregelen van de overheid	24	21	27	27	13
Operationele kosten verlaagd	22	14	26	36	25
Medewerkers naar huis gestuurd om zoveel mogelijk thuis te werken	12	2	13	29	44
Lokale steunmaatregelen aangevraagd	9	6	13	5	19
Anders	9	10	7	9	6
Bedrijf gesloten op eigen initiatief	5	5	4	4	13
Krediet aangevraagd	5	1	7	11	13
Tijdelijke contracten en flex-contracten van medewerkers ontbonden	4	1	6	13	0
Geen	15	24	8	7	13

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Iets minder dan de helft van de respondenten (46%) heeft landelijke steunmaatregelen aangevraagd. Lokale steunmaatregelen zijn door minder respondenten aangevraagd; 9% vroeg deze aan. Daarnaast hebben veel respondenten hygiënemaatregelen getroffen (33%), betalingen, investeringen en/of marketing uitgesteld (31%) en een coronaprotocol opgesteld en gecommuniceerd (28%). Een kwart (24%) van de respondenten heeft het bedrijf moeten sluiten als gevolg van maatregelen van de overheid. 15% geeft aan geen maatregelen te hebben genomen in het kader van de coronacrisis.

9% geeft aan andere maatregelen te hebben getroffen. Het gaat hierbij dan onder andere om organisatorische maatregelen (o.a. werktijden aanpassen, aanpassingen om op de werkvloer 1,5 meter afstand van elkaar te houden), alternatieve/nieuwe concepten bedenken, uitwerken en aanbieden; bijvoorbeeld door het aanbieden van online diensten (trainingen, webshop), afhalen/brengen van bestellingen (horeca). Ook geven een aantal ondernemers aan extra aandacht aan online marketing te besteden. Een enkele ondernemer geeft aan onderzoek en ontwikkelingsprojecten naar voren te halen in combinatie met groot onderhoud aan eigen objecten.

Zzp'ers hebben vaker geen maatregelen genomen. Ondernemingen met tussen de 2 en 49 werkzame personen hebben vaker landelijke steunmaatregelen aangevraagd, stellen betalingen, investeringen en/of marketing vaker uit en hebben hygiënemaatregelen getroffen. Ondernemingen met 50 werkzame personen of meer kiezen er vaker voor om medewerkers naar huis te sturen of hen zoveel mogelijk thuis te laten werken. Daarnaast stellen zij ook vaker een coronaprotocol op en communiceren deze naar hun werkzame pers.

Tabel 8 Vraag 8: U heeft aangegeven landelijke maatregelen te hebben aangevraagd. Welke maatregelen heeft u aangevraagd?* (meerdere antwoorden mogelijk)**

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	186	53	98	29	6
Compensatieregeling getroffen sectoren (TOGS € 4.000)	62	34	76	69	50
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO)	52	74	43	45	33
Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) – (of eerder Aanvraag werktijdenverkorting)	48	0	64	79	67
Uitstel Belastingdienst	39	17	40	69	67
Overige regelingen	9	11	10	3	0
Verruiming BMKB voor ondernemers	4	0	2	14	17
Verruiming Garantie Ondernemersfinanciering-regeling (GO)	1	0	1	3	0
Tijdelijke borgstelling voor land- en tuinbouwbedrijven (ministerie van LNV)	1	0	0	3	0

*Deze vraag is alleen gesteld aan ondernemers die aangeven landelijke maatregelen te hebben aangevraagd.

**De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Van ondernemers die landelijke steunmaatregelen hebben aangevraagd, heeft de meerderheid (62%) de compensatieregeling getroffen sectoren aangevraagd. Daarnaast heeft ongeveer de helft van de respondenten een Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) aangevraagd en heeft eveneens de helft van de respondenten een Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) aangevraagd. Zzp'ers hebben relatief vaak een TOZO aangevraagd; 74% van de Zzp'ers heeft dit aangevraagd. Ondernemingen met 2 of meer werkzame personen hebben vaker de compensatieregeling getroffen sectoren aangevraagd. Uitstel bij de Belastingdienst is met name vaak aangevraagd door ondernemingen met 10 of meer werkzame personen.

Volgens de rapportage *Monitoring Coronacrisis. Impact van de epidemie op Zuid-Holland Zuid in beeld*² is de Compensatieregeling getroffen sectoren (TOGS) 746 keer aangevraagd in gemeente Hoeksche Waard tot en met 12 mei. Van de 746 aanvragen zijn er 707 toegekend. De tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) tussen 6 en 30 april 451 keer toegekend. De Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) is door 806 ondernemers aangevraagd (t/m 1 mei 2020). Deze regeling kan sinds 23 maart worden aangevraagd.

Tabel 9 Vraag 8a: U heeft aangegeven een TOZO te hebben aangevraagd. Dit wordt uitgevoerd door het Regionaal Bureau Zelfstandigen. Hoe beoordeelt u de dienstverlening met betrekking tot deze regeling?*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	93	37	42	13	1
Heel goed	1	3	0	0	0
Goed	15	19	12	15	0
Matig	19	14	26	15	0
Slecht	42	32	50	38	100
Weet niet / geen mening	23	32	12	31	0

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Het verwerken van de aanvragen van een TOZO wordt uitgevoerd door het Regionaal Bureau Zelfstandigen. De 93 respondenten die dit hebben aangevraagd, zijn gevraagd om de dienstverlening met betrekking tot deze regeling te beoordelen. De meerderheid van de respondenten beoordeelt de dienstverlening als matig tot slecht (61%). Slechts 16% is tevreden en beoordeelt dit als (heel) goed. Ook geeft bijna een kwart (23%) aan dit niet te weten of hier geen mening over te hebben.

Uit de toelichting blijkt waarom een groot deel van de respondenten de dienstverlening als matig tot slecht beoordeelt; de meeste ondernemers hebben naar aanleiding van het indienen van de aanvraag nog niets gehoord. Geen ontvangstbevestiging, reactie of toekenning. De meeste ondernemers hebben de aanvraag op het moment van invullen van de enquête 4 tot 6 weken geleden ingediend. Enkele ondernemers geven aan dat ze betreuren dat het behandelen van de aanvraag voor de hele regio ZHZ bij de gemeente Rotterdam is neergelegd. Dit zorgt volgens hen voor deze vertraging. Een klein aantal ondernemers heeft telefonisch contact gehad om navraag te doen over de status maar dit heeft hen niet veel verder geholpen, op één ondernemer na.

² Monitoring Coronacrisis. Impact van de epidemie op Zuid-Holland Zuid in beeld. Versie 2. 14 mei 2020. Onderzoekscentrum Drechtstreden.

Tabel 10 Vraag 9: U heeft aangegeven lokale maatregelen te hebben aangevraagd. Welke maatregelen heeft u aangevraagd?* (meerdere antwoorden mogelijk)**

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	36	8	22	3	3
Uitstel betaling gemeentelijke belastingen	56	50	55	67	67
Vermindering huur terras voor 3 maanden	14	0	14	0	67
Uitstel betaling gemeentelijke factuur 3 maanden	8	0	14	0	0
Terugbetalen leges evenementenvergunning	3	0	0	0	33
Terugbetalen leges marktondernemers gemeentelijke markt	0	0	0	0	0
Anders	39	50	41	33	0

*Deze vraag is alleen gesteld aan ondernemers die aangeven lokale maatregelen te hebben aangevraagd.

**De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

We vroegen respondenten die aan hebben gegeven gebruik te hebben gemaakt van lokale maatregelen, welke maatregelen zij hebben aangevraagd. Let op: dit zijn slechts 36 ondernemers. Ruim de helft van hen vroeg uitstel aan van betaling gemeentelijke belastingen. Iets minder dan de helft geeft aan dat het een andere maatregel betrof anders dan de genoemde maatregelen. Uit de antwoorden blijkt dan ondernemers veronderstelden dat de TOZO een lokale steunmaatregel was.

Uit de rapportage *Monitoring Coronacrisis. Impact van de epidemie op Zuid-Holland Zuid in beeld*³ blijkt dat er op 13 mei 2020 in gemeente Hoeksche Waard 84 toekenningen voor betalingsuitstel gemeentelijke heffingen zijn gedaan. Dit betreft het toekennen van een aangepaste betaaltermijn voor de gemeentelijke belastingen die eind februari 2020 zijn opgelegd en uiterlijk 30 april 2020 betaald moeten zijn.

³ Monitoring Coronacrisis. Impact van de epidemie op Zuid-Holland Zuid in beeld. Versie 2. 14 mei 2020. Onderzoekscentrum Drechtstreden.

Tabel 11 Vraag 13: Welke maatregelen gaat u nemen wanneer deze situatie langer gaat duren? (%) (meerdere antwoorden mogelijk)*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	392	162	163	54	13
Aanvragen financiële steun	18	15	19	20	15
Geen extra maatregelen	17	22	12	11	46
Werktijdverkorting personeel	11	0	18	24	23
Bedrijfssluiting (voor zover niet verplicht)	10	8	14	7	0
Aanvragen werktijdverkorting personeel	9	0	17	17	8
Openingstijden verminderen	6	2	10	4	8
Productie verminderen	5	2	6	9	8
Anders	12	15	9	7	23
Dat weet ik (nog) niet	41	45	37	44	15

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Het grootste deel van de respondenten (41%) weet (nog) niet welke maatregelen zij gaan nemen wanneer de huidige situatie langer gaat duren. 18% geeft aan financiële steun aan te gaan vragen en 11% gaat werktijdverkorting voor hun personeel aanvragen. Eén op de tien bedrijven geeft aan het bedrijf te zullen sluiten (voor zover niet verplicht). 17% geeft aan geen extra maatregelen te gaan nemen.

12% van de respondenten geeft 'anders' aan. Enkele ondernemers geven aan dat zij dan zullen moeten reorganiseren en personeel moeten ontslaan. Enkele Zzp'ers geven aan te moeten gaan solliciteren voor een andere baan. Een aantal ondernemers geeft aan dat zij het financieel dan niet gaan redden en zullen moeten stoppen. Sommige ondernemers geven juist aan op zoek te gaan naar alternatieven. Bijvoorbeeld door het aanpassen van het aanbod, ruimere openingstijden of de samenwerking met anderen op te zoeken.

Ondernemingen met 50 of meer werkzame personen geven vaker aan dat zij geen extra maatregelen nemen als de huidige situatie langer gaat duren.

Tabel 12 Vraag 11: Wijzigt u – als gevolg van de effecten van het coronavirus – uw bedrijfsactiviteiten? Denkt u op dit moment na over alternatieve vormen van producten of diensten?*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	398	167	163	54	14
Ja, dit is al uitgevoerd	20	21	20	20	7
Ja, ik denk er over na, maar dat heb ik nog niet uitgevoerd	29	34	20	41	21
Nee	51	45	60	39	71

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

De helft van de respondenten geeft aan de bedrijfsactiviteiten van zijn/haar onderneming niet te wijzigen als gevolg van de effecten van het coronavirus. Zij denken op dit moment niet na over alternatieve vormen van producten of diensten. 20% geeft aan zijn/haar bedrijfsactiviteiten wel te wijzigen en dat op dit moment ook al gedaan te hebben. 29% denkt er over na, maar heeft dit tot op heden nog niet uitgevoerd. Ondernemingen met 50 of meer werkzame personen geven vaker aan dat zij hun bedrijfsactiviteiten niet voornemens zijn te gaan wijzigen.

Ondernemers die na denken over het wijzigen van hun bedrijfsactiviteiten of dit al gedaan hebben, zijn gevraagd om hun idee kort te beschrijven. Ondernemers grijpen de kans aan om 'om te denken' en wijzigen of verbreden hun aanbod en gaan op zoek naar een nieuwe afzetmarkt. Indien mogelijk worden in sommige sectoren bestaande diensten nu online aangeboden zoals online coaching, trainingen, lessen en virtuele bijeenkomsten/events.

Ondernemers die vanuit een vaste werkplek dienen te werken, hebben deze aangepast zodat er gewerkt kan worden op 1,5 meter afstand van elkaar. Anderen doen hun werk (tijdelijk) op een andere locatie, zoals de verkoop vanuit bedrijf in plaats van de weekmarkt of buiten lesgeven in plaats van binnen. Horecaondernemingen zorgen voor bezorg- en afhaalmogelijkheden van bestellingen. Bij enkele ondernemingen worden beschermingsmaatregelen getroffen in de vorm van mondkapjes en handschoenen. Dit betreffen organisaties in de gezondheids- en welzijnszorg en onderwijs.

Ook zien we dat een aantal ondernemers met ideeën juist inspeelt op de situatie rondom de gevolgen van het coronavirus. Zo helpt een financiële instelling ondernemers met het verstrekken van leningen als gevolg van corona, richt een communicatieadviseur zich nu vooral op crisiscommunicatie en wordt er Covid-19 coaching voor bedrijven aangeboden.

2.4 Behoeften ondernemers

Tabel 13 Vraag 10: In het kader van de coronacrisis heb ik als ondernemer behoefte aan: (meerdere antwoorden mogelijk)*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	399	167	163	54	15
Kwijtschelding of vermindering van belastingen	33	20	45	39	33
Overbruggingsfinanciering	12	8	16	11	13
Advies om mijn onderneming in te richten voor de toekomst voor een 1,5 meter samenleving	12	11	15	7	13
Structureel kapitaal	10	7	10	20	0
Business coaching	6	7	6	4	0
Hulp bij onderhandeling met vastgoedeigenaren over huurvermindering	5	2	7	7	7
Garantstelling voor leningen	5	2	7	6	13
Bezoek van/contact met accountmanager bedrijven gemeente HW	4	2	5	6	13
Praktische hulp bij het invullen van formulieren voor de aanvraag van noodfondsen en dergelijke	4	5	4	2	0
Mentale of psychische hulp	2	2	1	4	7
Advies op het gebied van HRM (arbeidsvoorwaarden, werkzekerheid, ziekte/ARBO, opleidingen)	2	0	2	4	0
Arbeidsbemiddeling	1	2	1	0	0
Internationaal handels- / transportadvies	1	1	0	4	0
Ondersteuning ICT in verband met thuiswerken personeel	0	1	0	0	0
Anders	14	17	11	17	7
Ik heb nergens behoefte aan	37	43	32	33	40

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

De grootste groep respondenten (37%) geeft aan nergens behoefte aan te hebben. Van de respondenten die wel ergens behoefte aan hebben, geeft de grootste groep (33%) aan dat zij behoefte hebben aan kwijtschelding of vermindering van belastingen. Daarnaast heeft 12% behoefte aan overbruggingsfinanciering en eveneens 12% aan advies om hun onderneming in te richten voor een 1,5 meter samenleving. Zzp'ers hebben minder vaak behoefte aan kwijtschelding of vermindering van belastingen dan de andere ondernemingen.

14% van de ondernemers geeft aan ergens anders behoefte aan te hebben. Hiervan geeft een aantal ondernemers aan dat ze het op dit moment lastig vinden om hun behoefte(n) in te schatten en de gevolgen van de crisis op hun onderneming te overzien. Op dit hebben zij geen behoefte, maar de toekomst is onzeker en mogelijk verandert die behoefte op termijn.

In de categorie ‘anders’ benoemen ondernemers specifieke behoeften. Zo geven een paar ondernemers aan behoefte te hebben aan duidelijkheid. Een middelgrote horecaondernemer benoemt: “Een instantie of persoon, waar wij als horeca onze vragen kunnen stellen over de onduidelijkheid van de opgelegde regels”. Een andere horecaondernemer ziet graag een duidelijk beleid voor (groeps)gedrag op straat voor wachtende klanten op straat. Ook voor inrichting van de openbare ruimte op de langere termijn wordt door een ondernemer aandacht gevraagd.

Enkele ondernemers vragen om een versoepeling van de maatregelen in de recreatiesector. Een ondernemer oppert daarbij de behoefte voor een noodverordening op maat. Op dit moment gelden maatregelen voor een grote regio, terwijl de impact van de sector kan verschillen per gemeente. Een andere ondernemer heeft behoefte aan maatwerk voor publieksevents als het gaat om maximaal aantal toegestane personen.

2.5 Steunmaatregelen

Tabel 14 Vraag 14a: Bent u voldoende bekend met de huidige steunmaatregelen?*

Ik ben bekend met de steunmaatregelen	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	361	149	149	51	12
Ja	83	83	81	90	83
Nee	6	5	7	6	0
Weet ik niet	11	13	11	4	17

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Tabel 15 Vraag 14b: Bent u voldoende bekend met de huidige steunmaatregelen?*

Ik weet of ze wel / niet voor mij gelden	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	333	143	131	47	12
Ja	68	59	69	85	83
Nee	11	13	10	6	0
Weet ik niet	22	27	21	9	17

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Tabel 16 Vraag 14c: Bent u voldoende bekend met de huidige steunmaatregelen?*

Ik weet hoe ik de steunmaatregelen moet aanvragen	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	336	137	138	50	11
Ja	76	73	78	84	73
Nee	11	12	12	8	9
Weet ik niet	13	15	11	8	18

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

De ruime meerderheid van de respondenten (83%) is bekend met de huidige steunmaatregelen. Zo'n twee derde (68%) weet goed welke steunmaatregelen wel of niet voor hen gelden. 76% van de respondenten weet hoe zij de steunmaatregelen moeten aanvragen. Ondernemingen met 10 of meer werkzame personen weten over het algemeen vaker dan andere ondernemingen welke maatregelen wel en niet voor hen gelden.

2.6 Dienstverlening gemeente in tijden van corona

Tabel 17 Vraag 15a: Kunt u per stelling aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?*

De informatie op de gemeentelijke website is duidelijk	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.	
<i>n</i>	306		130	126	40	10
(helemaal) eens	67		65	68	73	70
Niet eens, niet oneens	24		23	24	23	30
(helemaal) oneens	9		12	8	5	0

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Tabel 18 Vraag 15a: Kunt u per stelling aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?*

Ik kan goed met mijn vragen bij de gemeente terecht	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.	
<i>n</i>	248		95	105	39	9
(helemaal) eens	46		44	42	56	56
Niet eens, niet oneens	44		46	45	38	22
(helemaal) oneens	11		9	13	5	22

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Tabel 19 Vraag 15a: Kunt u per stelling aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?*

De informatie op de gemeentelijke website is onvolledig	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.	
<i>n</i>	288		122	116	40	10
(helemaal) eens	20		21	17	30	0
Niet eens, niet oneens	43		42	44	43	50
(helemaal) oneens	37		37	39	28	50

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Tabel 20 Vraag 15a: Kunt u per stelling aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent?*

De gemeente is voldoende bereikbaar	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	257	99	108	41	9
(helemaal) eens	49	46	44	61	67
Niet eens, niet oneens	40	39	44	32	33
(helemaal) oneens	11	14	11	7	0

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Twee derde van de respondenten is van mening dat de informatie op de gemeentelijke website duidelijk is. 9% vindt dit onduidelijk. Bij drie van de vier stellingen is de groep respondenten die het 'niet eens, niet oneens' is 40% of hoger. Dit duidt er op dat respondenten het lastig vinden een oordeel over deze stellingen te geven. Over de volledigheid van de informatie over de gemeentelijke website is men verdeeld; 37% van de respondenten vindt de informatie op de gemeentelijke website volledig, 20% vindt van niet.

Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan goed bij de gemeente terecht te kunnen met vragen (46%) en vindt de gemeente voldoende bereikbaar is (49%). Voor 11% is dit niet het geval.

2.7 Zorgen en verwachtingen rondom coronacrisis

Tabel 21 Vraag 16: In hoeverre maakt u zich op dit moment zorgen over de gevolgen van het coronavirus voor uw bedrijf?*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	380	155	161	53	11
Heel veel zorgen	21	17	27	15	9
Veel zorgen	29	26	29	40	18
Weinig zorgen	13	19	7	9	18
Geen zorgen	38	38	37	36	55

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

Tabel 22 Vraag 17: Hoe zou u uw verwachting rondom deze coronacrisis willen typeren?*

	Alle ondernemers	Zzp'ers	2 t/m 9 werkzame pers.	10 t/m 49 werkzame pers.	50 of meer werkzame pers.
<i>n</i>	379	154	161	53	11
De coronacrisis zal sterke impact hebben op mijn bedrijf, maar zal niet leiden tot een faillissement	32	27	33	45	27
De coronacrisis bedreigt het voortbestaan van mijn bedrijf	25	21	34	15	0
De coronacrisis zal matige impact hebben op mijn bedrijf	18	21	14	21	36
De coronacrisis zal niet of nauwelijks impact hebben op mijn bedrijf	8	12	3	9	9
De coronacrisis biedt voor mijn bedrijf kansen	3	4	2	4	9
Anders	3	3	2	2	9
Ik weet het (nog) niet	11	13	12	4	9

*De uitsplitsingen naar aantal werkzame personen, dienen vanwege de lagere aantallen als indicatief te worden geïnterpreteerd.

De respondenten zijn verdeeld over de mate waarin zij zich zorgen maken over de gevolgen van het coronavirus voor hun onderneming. 50% maakt zich (heel) veel zorgen over de gevolgen van het coronavirus. 38% maakt zich op dit moment geen zorgen over de gevolgen van het coronavirus voor hun onderneming. Ondernemingen met 50 of meer werkzame personen maken zich minder vaak zorgen over de gevolgen van het coronavirus. Ondernemingen met tussen de 2 en 49 werkzame personen maken zich vaker dan andere ondernemingen (heel) veel zorgen.

Eén derde van de respondenten verwacht dat de coronacrisis een sterke impact zal hebben op hun bedrijf, maar niet zal leiden tot een faillissement. 25% verwacht dat de coronacrisis het voortbestaan van hun bedrijf zal bedreigen. 11% weet (nog) niet wat de invloed zal zijn van de coronacrisis op hun bedrijf. Ondernemingen met 50 of meer werkzame personen verwachten minder vaak dat de coronacrisis het voortbestaan van hun bedrijf zal bedreigen en verwachten vaker een matige impact van de coronacrisis op hun bedrijf.

2.8 Overige opmerkingen aan de gemeente

Ondernemers hadden aan het einde van de enquête de mogelijkheid om gemeente Hoeksche Waard een vraag te stellen of opmerking mee te geven. De gestelde vragen en opmerkingen zijn zeer divers. Ondernemers stellen specifieke vragen in relatie tot hun bedrijf of vragen om een vorm van ondersteuning. Enkele ondernemers lichten in de eindvraag toe dat het een onzekere tijd is en het niet bekend is hoe lang deze crisis gaat duren en de gevolgen die het voor de toekomst heeft. Het wordt op prijs gesteld dat er oog is voor de ondernemers in Hoeksche Waard. De gemeente heeft separaat aan dit rapport een overzicht ontvangen met alle gestelde vragen en opmerkingen.

2.9 Tot slot

Gemeente Hoeksche Waard wil met deze meting een eerste inzicht krijgen in de impact die de coronacrisis op ondernemers heeft. Om op korte termijn een eerste inzicht te krijgen, hebben we samen snel gehandeld door een online vragenlijst uit te zetten. De resultaten van dit onderzoek bieden gemeente Hoeksche inzicht in de impact die de coronacrisis op 436 ondernemers in Hoeksche waard heeft op dit moment.

Wat de uiteindelijke gevolgen van de coronacrisis voor ondernemers in Hoeksche Waard zijn, is een lastige vraag. De toekomst is onzeker en de situatie kan op ieder moment weer veranderen. De resultaten van deze peiling bieden dan ook een eerste inzicht van de huidige stand van zaken en kan dan ook gezien worden als een 0-meting.

Het belang dat gemeente Hoeksche Waard hecht aan het monitoren van haar ondernemers door met hen in gesprek te gaan en hen te bevragen, onderschrijven we. We adviseren gemeente Hoeksche Waard om dit te blijven doen. We raden aan om (een deel van) dit onderzoek over enkele maanden te herhalen, aangepast op de actualiteit.

HETPON



OPGERICHT IN
1947



GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING

STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

20



INTENSIEVE SAMENWERKINGEN

MET UNIVERSEITEN EN ANDERE
KENNISINSTELLINGEN

SPECIFIEKE THEMA'S

- > VEERKRACHT
- > RUIMTE EN ENERGIE
- > OMGEVING
- > ARBEID
- > CULTUUR
- > ERFGOED
- > MIGRATIE
- > PARTICIPATIE
- > JEUGD
- > STURING

ONZE OPDRACHTGEVERS

- > PROVINCIES
- > GEMEENTEN
- > ZORG- EN WELZIJSINSTELLINGEN
- > FONDSSEN

**HET
PON**

Over het PON

Passie voor samen leven

Het PON is een kennisonderneming in het hart van de samenleving. We halen meningen en voorkeuren uit de samenleving op over alles wat mensen bezig houdt. Bij de mensen zelf, in nauwe samenwerking met die mensen. Die voorkeuren en meningen onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methodieken. Emoties verbinden we aan feiten, kennis koppelen we aan beleving. We leggen dwarsverbanden die op het eerste gezicht niet zo vanzelfsprekend zijn. En soms ontwrichten we.

Met die uitkomsten en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Of ze nu bij een gemeente, provincie, woningcorporatie of zorginstelling werken. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon.nl
www.hetpon.nl